

N:o 112.

Af Herr O. G. Hedengren: Angående ändringar i Kongl. Förordningen den 1 April 1843 om prestval.

Oaktadt min vid de trenne föregående riksdagarne afgifna motion, innefattande förslag till ändringar i Kongl. Förordningen den 1 April 1843 om prestval, icke lyckats vinna Första Kammarens bifall, och vid sednaste riksdag icke ens blef behandlad af Lag-Utskottet, till hvilket den då blef remitterad, dristar jag dock vid denna riksdag förnya densamma, i hopp att den, förutsatt att den icke ånyo stadnar i Lag-Utskottet, åtminstone må vinna samma välvilliga emottagande i Andra Kammaren som vid 1867 och 1868 årens riksdagar.

Då det väl måste erkännas, att af alla valförrättningar, som ifrågakomma inom vårt land, inga äro mera maktpåliggande än de, genom hvilka församlingens själasörjare utses, enär af detta vals utgång kan bero ej allenast enskilda individens utan äfven generationers andliga och lekamliga välfärd, så borde dessa val vara ordnade på ett sådant sätt, att ändamålet med dem vunnes, som är erhållandet af redliga, allvarliga och för Guds ära och människors sanna väl nitiska lärare.

Måne man väl kan säga, att det hittills i vårt land brukliga sättet för prestval i allmänhet medfört ett så önskvärdt resultat, eller har man icke tvärtom att beklaga, att ofvannämnda viktiga ändamål ganska ofta förfelas just till följd af de stora brister, som vidlåda sjelfva valsättet, och hvarigenom intriger och maktspråk ofta inverka mer än de sökandes egenskaper på resultatet. Visar det sig icke ofta vid dessa val, att inflytelserika personer, boende inom församlingen eller egande ströhemman eller annan egendom inom densamma, icke tveka att, för att få en person vald, till hvilken de stå i släktskaps- eller vänskapsförbindelser eller i hvilken de vänta sig en glad och angenäm sällskapsbroder, begagna det tillfälle, som

den ända till bråkdelar graderade röstskalan och den öppna voteringen erbjuda för att genom hotelser, lockelser och öfvertalanden eller andra otillåtliga medel utöfva ett otillbörligt och ofta afgörande inflytande på valens utgång.

Om någonsin personlighetsprincipen bör tillämpas, så är det väl vid prestval, enär vid detsamma numera efter kommunalförfattningarnes tillkomst egentligen rent andliga intressen äro i fråga, hvarföre ock den ena församlingsmedlemmen dervid borde ega lika talan med den andra, oberoende af deras olika förmögenhetsvilkor, eftersom den enas själ är lika dyrbar och lika mycket behöfver andlig vård som den andras. Att deremot, som nu sker, vid utseende af ordets tjenare begagna ett sådant valsätt, hvarigenom ingen eger rösträtt i sin egenskap af menniska eller medlém af kyrkosamfundet utan i ett noga bestämdt aritmetiskt förhållande till sitt egande eller innehafvande af hemman och lägenheter, jernbruk, masugnar, glasbruk, qvarnar och dylikt, synes mig vara i högsta måtto olämpligt, isynnerhet sedan graderad skala eller så kallad förstärkt personlighet icke mera ifrågakommer vid val af ombud till riksdag, oaktadt vid utöfningen af riksdagsmannakallet en mängd frågor förekomma, af hvilkas afgörande den större egendomsegaren mera beröres än den, som innehar en ringare samhällsställning. Då numera vid dessa val alla röster beräknas lika och afgifvas med slutna sedlar, hvarigenom en otillbörlig inverkan på valens utgång i betydlig mån förebygges och rösterna kunna afgifvas långt mera oberoende af främmande inflytelser än vid öppen votering, så borde, efter min åsigt, äfven samma valsätt med om möjligt ännu större skäl användas vid prestval, enär dessa, om de misslyckas, kunna föranleda obotlig skada ej allenast för en kort tidrymd utan äfven för mansåldrar. En annan allmänt erkänd stor brist vidlåder äfven det nu brukliga valsättet, hvarigenom så godt som händerna bindas på församlingens medlemmar, den nemligen att valet är inskränkt till tre prestmän, hvilka af en utom församlingen stående myndighet blifvit satta på förslaget, icke uteslutande till följd af deras embetsgåfvor, andliga nit och erfarenhet, utan hufvudsakligast derföre att de i afseende på tjensteår och så kallade lärda meriter stått framom sina medsökande. Detta gör att de väljande ofta råka i den största förlägenhet och tveksamhet vid valet, ej till följd af de sökandes utmärkta egenskaper utan af den motsatta anledningen, att de ofta hafva svårt att bli ense med sig sjelfva vid besvarandet af den frågan, *hvilken af de trenne föreslagna personernas val är förenadt med den minsta vådan för församlingen*. Erkännas bör dock, att den sist påpekade olägenheten i hittills brukliga valsätt blifvit i någon ringa mån afhjelpat genom Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär till consistoria ecclesiastica angående grunderna för upprättande

af förslag till kyrkoherdelägenheter samt till kapellanstjenster och andra beställningar af den 31 Maj 1867.

Hvad kunde vara billigare, än att en församling, som efter gällande lag är skyldig att bekosta sitt presterskaps underhåll -- ett åliggande, som blifvit ännu mera betungande genom bestämmelserna vid de nu pågående prestlöneregleringarne om lönernas utgående i penningar i stället för i varor -- egde rättighet att till själasörjare utse hvilken som helst dertill lagligen kvalificerad prestman, som den sjelf funne lämpligast, och för hvilken den kunde hysa aktning och förtroende. Skulle icke måhända, i händelse en sådan valfrihet lemnades församlingarne, ett behöfligt korrektiv emot den mer och mer öfverhandtagande prestbristen vinnas, i det ett större antal unga män med afgjord böjelse och framstående gåfvor för prestebetet än hittills skulle föranledas att inträda i detta kall, då de kunde hoppas att snart få komma i verksamhet som ordinarie församlingslärare. Att deremot, såsom nu sker, församlingen genom ett densamma påtvingadt förslag nödgas göra sitt val bland personer, hilkas ansökningar föranledts vare sig af begär efter högre inkomster eller lättare tienstgöring, eller som upphunnit en ålder, då efter naturens ordning förmågan att verka mer och mer aftager eller som tröttnat vid lärarebefattningen i skolan och nu söka sig i det för dem främmande församlingsherdekallet en lugn reträtt på gamla dagar, hvaruti de kunna föra ett angenämt och sorgfritt lif till döddagar, synes mig vara ej allenast obilligt, utan äfven i högsta måtto förderfligt.

Med anledning af hvad jag nu haft äran anföra, får jag härmed vördsamt föreslå:

att Riksdagen måtte för sin del besluta följande ändringar i Kongl. Förordningen om prestval den 1 April 1843, att densamma måtte för framtiden komma att innehålla följande bestämmelser:

- a) att samtliga medlemmar i konsistorielt eller regalt pastorat, hvilka ega rösträtt å kyrkostämman, må deltaga i prestval;
- b) att vid sådana val allenast en röst bör tillkomma hvarje röstegande;
- c) att alla val till prestsysslor böra med slutna sedlar förrättas; samt
- d) att församlingen vid val till prestsysslor må ega att begära fjerde profpredikant.

Om remiss till Lag Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 28 Januari 1870.

O. G. Hedengren.